

Regionaal Historisch Centrum
Groninger Archieven

JAARVERSLAG 2017

VOORWOORD

2017: Maak Geschiedenis! De ontwikkeling van onze publieksprojecten

We doen ons werk voor het publiek. Zoveel mogelijk mensen willen we kennis laten maken met de collectie en de activiteiten van de Groninger Archieven. Dat doen we voor een belangrijk deel door middel van publieksprojecten.

In 2017 hebben de Groninger Archieven de publieksprojecten een nieuwe dimensie gegeven. Publieksprojecten zijn projecten waarin de deelnemers in de Groninger Archieven en thuis werken aan uiteenlopende onderwerpen. In de onderzoeken speelt crowdsourcing, bijvoorbeeld door middel van www.velehanden.nl, een belangrijke rol. Rondom de publieksprojecten worden diverse publieksactiviteiten, zoals lezingen, tentoonstellingen, workshops, themabijeenkomsten en boekpresentaties georganiseerd. De collectie van de Groninger Archieven is in elk project het uitgangspunt. In alle publieksprojecten wordt zoveel mogelijk samenwerking gezocht met andere partijen.

In 2017 zijn we actiever deelnemers gaan werven voor de projecten. Publieksparticipatie is een belangrijk doel in het beleid van de Groninger Archieven. Wij willen zoveel mogelijk mensen betrekken bij de publieksprojecten en hen gezamenlijk laten werken aan de realisatie van de projecten. We presenteren dit onder de noemer *Maak Geschiedenis*. Deelnemers verzamelen gegevens uit de bronnen en combineren die zo mogelijk met andere gegevens. Nieuwe kennis wordt hiermee toegevoegd en ter beschikking gesteld aan onderzoekers. Kennis waar bijvoorbeeld ook tentoonstellingsmakers en educatiemedewerkers van kunnen profiteren.

Publieksparticipatie is niet nieuw voor de Groninger Archieven. Ons oudste project waar in de loop van de jaren heel veel mensen, door het hele land, bij betrokken waren is www.allegroningers.nl, de website over Groninger familiegeschiedenis. Eerst werden er jarenlang gegevens ingevoerd om de database te vullen. Momenteel werkt een groep mensen aan het jaarlijks bijhouden van de database en aan het corrigeren van de bestaande gegevens.

Door de verdere groei van het aanbod op internet, meer mogelijkheden om digitale informatie uit te wisselen en de groei van communicatie via sociale media zijn de mogelijkheden voor publieksparticipatie groot. De deelnemers van het project *Kerstvloed 1717* hadden als belangrijkste opdracht het transcriberen van teksten uit de tijd van de vloed en het gedetailleerd zoeken naar nieuwe informatie in de bronnen. De stukken konden via de website worden aangevraagd en er was telkens overleg met de begeleider in de Archieven. Op de studiezaal van de Groninger Archieven werden de originele stukken gecombineerd en werd ander materiaal bestudeerd. Dit leverde nieuwe informatie op, meer kennis van oud schrift en bovenal een enthousiaste groep mensen die weer aan andere projecten gaan meedoen. De deelnemers werd een workshop oud schrift aangeboden en ze konden deelnemen aan een *scripathon* (gezamenlijk en onder begeleiding van deskundigen teksten transcriberen), een tentoonstelling in het Noordelijk Scheepvaartmuseum bezoeken en deelnemen aan het afsluitend symposium in de Groninger Archieven.

De komende jaren zullen we steeds meer projecten aan het publiek aanbieden en deze laten begeleiden door nieuwe gespecialiseerde medewerkers.

Eddy de Jonge
Harry Romijn

Groningen, 1 maart 2018

BESTUUR

De samenstelling van het bestuur (dagelijks bestuur en algemeen bestuur) in 2017 was als volgt:

Voor het Rijk:

- mevr. drs. J.A.J. Stam – bestuurslid (DB en AB)
- dhr. drs. D. Mulder – bestuurslid (AB)

Voor de gemeente Groningen:

- dhr. P.E.J. den Oudsten – voorzitter (DB en AB)
- dhr. P.S. de Rook MA – bestuurslid (AB)

Extern bestuurslid:

- dhr. drs. J.R. Honkoop (DB)

Het dagelijks bestuur kwam bijeen op 4 april, 12 september en 15 november en het algemeen bestuur op 22 juni en 7 december.

Het bestuur neemt de Governance Code Cultuur in acht. De Governance Code Cultuur biedt een normatief kader voor goed bestuur en toezicht in culturele organisaties.

De taken van het bestuur zijn voornamelijk gericht op het beleid, advisering en ondersteuning van de directie en de financiële controle.

Vaststelling van stukken en besluiten:

- Jaarrekening 2016
- Jaarverslag 2016
- Begroting 2018
- Positief exploitatieresultaat 2016 opnemen als bestemmingsreserve ten behoeve van publieksproject *Het beeld van Groningen*
- Dienstverleningsovereenkomst tussen provincie Groningen en RHC Groninger Archieven
- Regeling Melden vermoeden misstand RHC Groninger Archieven 2017
- Jaarplan 2018

Speciale punt van aandacht voor het bestuur in 2017:

- De toekomstige huisvesting van de Groninger Archieven. Op verzoek van het bestuur onderzocht de directie verschillende huisvestingsmogelijkheden in de stad Groningen. In 2018 worden de plannen verder uitgewerkt.

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van overige functies van de bestuursleden.

ONDERNEMINGSRAAD

De OR van RHC Groninger Archieven bestond op 1 januari 2017 uit de volgende leden: M. Visch (voorzitter), S. Vos (secretaris), C. Hogardi en I. Nijboer.

Op 12 juni liep de zittingstermijn van 3 jaar af. Tot 1 mei konden kandidaten voor de nieuwe OR zich aanmelden. 5 mensen hebben dit gedaan. Hierdoor hoefden er geen verkiezingen te worden gehouden. De nieuwe OR bestond vervolgens uit R. Duursma, C. Hogardi, B. Kampen, Y. Krol en S. Vos. Uit hun midden heeft de OR C. Hogardi verkozen als voorzitter en S. Vos als secretaris.

Op 13 juni heeft de gehele OR een eendaagse basiscursus gevolgd.

Op 22 augustus heeft Y. Krol zich als OR-lid teruggetrokken omdat zij benoemd zou worden als preventiemedewerker en deze functie zich niet laat combineren met het OR-lidmaatschap. Er zijn vervolgens nieuwe verkiezingen uitgeschreven. Kandidaten konden zich hiervoor tot 28 december aanmelden bij de verkiezingscommissie die bestond uit A. Beuse, A. Korma en C. Hogardi.

De OR vergaderde in 2017 zesmaal met de directie. Besproken werden onder meer:

- financiën
- communicatie
- personeel
- huisvesting
- samenwerking noordelijke archieven / e-Depot
- arbo

Verder werden een aantal incidentele zaken besproken.

OR-lid R. Duursma is in 2017 toegetreden tot de overlegcommissie voor huisvesting.

De OR heeft, op verzoek van het bestuur op 7 december een gesprek met het bestuur gevoerd.

Op 21 december heeft de OR het Reglement van de Ondernemingsraad van het Regionaal Historisch Centrum 'Groninger Archieven' vastgesteld.

Op 21 december is het nieuwe Reglement van het overleg van het Regionaal Historisch Centrum 'Groninger Archieven' door de OR en de directie vastgesteld.

DIENSTVERLENINGSOVEREENKOMSTEN

Provincie Groningen

Collectie en raadpleging

Er zijn 98 archieven aanwezig bij de Groninger Archieven, waarvan de provincie zorgdrager, mogelijk zorgdrager of deels zorgdrager is. Het gedeelte waarover nog geen duidelijkheid bestaat is gering in omvang.

Daarnaast bestaat de meerderheid van het archief beschreven in toegang 817, Verzameling Kaarten Rijksarchief, uit kaarten en tekeningen van de Provinciale Waterstaat. In het aantal archieven kwam dit jaar geen verandering.

Van deze archieven zijn dit verslagjaar geen toegangen afgerond of herzien.

Uit de 98 hier aanwezige archieven zijn in het afgelopen jaar in totaal 1.071 inventarisnummers aangevraagd uit 34 toegangen voor raadpleging in de studiezaal. Ook dit jaar betroffen de aanvragen het meest het archief van de Gouverneur, na 1850 Commissaris des Konings; dit archief staat met 303 aanvragen op de 14^e plaats van de in de studiezaal meest aangevraagde archieven.

Voor de provinciale archieven zijn in 2017 3 verzoeken ontvangen tot raadpleging van beperkt-openbare archiefbescheiden. Het betrof in alle gevallen onderzoeken in verband met de Tweede Wereldoorlog: naar burgemeesters in oorlogstijd en naar mogelijke locaties van explosieven in de bodem.

Beschikbaarstelling en publieksbereik

In de studiezaal staan een aantal onderdelen van provinciale archieven ter raadpleging in zelfbediening: de gedrukte versies van de Verslagen van Gedeputeerde Staten resp. de Provinciale Verslagen van de Toestand 1816-1936, en op microfilm de klappers en indices op de correspondentie van de Gouverneur resp. Commissaris van de Koning 1814-1941.

Een aantal bestanddelen van het archief van Gedeputeerde Staten 1814-1942 is digitaal beschikbaar via www.groningerarchieven.nl.

De verslagen van de toestand van alle gemeenten zijn ooit met door het rijk beschikbaar gesteld projectgeld gescand en zijn sinds ruim twee jaar ter inzage. Deze gemeentejaarverslagen worden veel gebruikt voor het onderwijs, zoals voor onderzoeken naar raadsleden en projecten rond industrialisatie en de sociale kwestie.

Twee belangrijke bronbewerkingen op onze website betreffen materiaal uit provinciale archieven. Een veel bezocht onderdeel is de database, die is opgebouwd rond de in de archieven van de Commissaris van de Koning resp. de Provincie aanwezige registers van afgifte van nummerbewijzen voor voertuigen, 1906-1950. De gegevens van alle bijna 50.000 Groninger kentekens zijn ingevoerd. Deze database wordt nu uitgebreid met gegevens uit andere bronnen en door aanvullingen, waaronder foto's en verhalen, van het publiek. Aan het eind van het verslagjaar kreeg deze database een eigen website: groningerkentekens.nl.

Ook de zogenaamde Schoolmeesterrapporten, verslagen over het dorpsleven in 1828, worden als tekstbestand aangeboden (archief Districtsschoolopzieners). Deze laten wij ook veelvuldig gebruiken voor onderzoeksopdrachten naar dorpsontwikkeling.

De aanwezige registers van landverhuizers zijn raadpleegbaar via www.allegroningers.nl: doorzoekbaar via een database en in te zien als gescande bestanden.

De verzameling Kaarten en tekeningen Rijksarchief is voor 90% digitaal beschikbaar, via onze eigen website en via www.beeldbankgroningen.nl. Daarvan betreft het merendeel stukken afkomstig van de Provinciale Waterstaat.

In het kader van het Maak Geschiedenisproject *Zet Groningen op de kaart* is het grootste deel van de kaartenverzameling gegeorefereerd (via de crowdsourcing website VeleHanden), dat wil zeggen op actuele topografische kaarten 'gelegd'. Dit gaat dus ook om kaarten uit de provinciale archieven, echter met uitzondering van de technische tekeningen.

Contact

In het verslagjaar is overleg gevoerd door de provinciearchivaris met de rijksarchivaris, en wel op 22 november. Daarbij is onder meer gesproken over de materiële verzorging en verpakking. Afgesproken is in 2018 over die archieven/archiefonderdelen, waarvan niet duidelijk is of de provincie wel of niet zorgdrager is, een besluit te nemen.

Noorderzijlvest

Alle door het waterschap Noorderzijlvest aangeleverde inventarissen zijn inmiddels ingevoerd in het collectiebeheersysteem Mais Flexis en zijn online raadpleegbaar. Van het archief van het waterschap Hunsingo over de periode 1980-1994 zijn alle dossieromschrijvingen ingevoerd in Mais Flexis. De overzichten zijn toegezonden aan het waterschap Noorderzijlvest. De archieven van de molenstichting Fivelingo, de molenstichting Westerkwartier, de molenstichting Hunsingo en de Stichting Groninger Poldermolens zijn ter bewerking overgebracht naar de Groninger Archieven. De uitleningen aan waterschap Noorderzijlvest verlopen goed. De toegankelijkheid van het kaartmateriaal behoeft nog verbetering.

Gemeente Ten Boer

De toegangen op de archieven van de gemeente Ten Boer zijn, op die van een aantal gedeponeerde archieven na, opgenomen in Mais Flexis en kunnen online worden geraadpleegd. Dit geldt ook voor de nadere toegang op de volkstelling van 1839. De materiële verzorging van deze archieven is ook afgerond.

ARCHIEFINSPECTIE GEMEENTE GRONINGEN

De door het bestuur van de Groninger Archieven benoemde gemeentearchivaris oefent toezicht uit op de niet-overgebrachte papieren én digitale archieven van de gemeente Groningen.

De gemeentearchivaris heeft de uitvoering van de inspectietaken opgedragen aan de archiefinspecteur.

De archiefinspecteur neemt samen met de relatiebeheerder van de Groninger Archieven deel aan het maandelijkse Strategisch Informatie Overleg (SIO) met vertegenwoordigers uit de informatie- en archiefgeleding van de gemeente Groningen. Dit SIO is door het college van B&W ingesteld en dient om beleid en besluitvorming over informatiebeheer voor te bereiden.

In 2017 heeft de archiefinspecteur in opdracht van de gemeentearchivaris aan het college van B&W gerapporteerd over de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) betreffende het gemeentelijke informatie- en archiefbeheer over 2016. Het KPI-verslag is gebaseerd op door de gemeente aangeleverde gegevens.

Op een adviesaanvraag van de gemeente inzake het beheren van documenten in het WIZ-portaal en daarmee te wijzigen werkwijzen heeft de gemeentearchivaris negatief geadviseerd.

In 2017 heeft de archiefinspecteur in opdracht van de gemeentearchivaris een nieuw Handboek Vervanging beoordeeld. Over het voorgenomen besluit van het college van B&W tot vervanging van te vernietigen en permanent te bewaren papieren archiefbescheiden door digitale reproducties van zaaksgewijs ingerichte werkprocessen heeft de gemeentearchivaris geadviseerd eerst de randvoorwaarden voor vervanging te vervullen alvorens een besluit hiertoe te nemen.

Ook in 2017 heeft de gemeentearchivaris het jaarlijkse door de gemeente ingediende voorstel tot vernietiging van daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden beoordeeld en een machtiging tot vernietiging afgegeven. Daarnaast werden informatie en adviezen verstrekt over onderwerpen als waardering en selectie, vervanging van archiefbescheiden, archivering bij deelname aan Verbonden Partijen, overbrenging van archieven naar de archiefbewaarplaats en digitaal depot.

In 2017 heeft de archiefinspecteur verschillende landelijke en regionale bijeenkomsten bijgewoond met het oog op deskundigheidsbevordering, kennisdeling en representatie.

COLLECTIE

Regelmatig worden nieuwe aanwinsten aan onze collectie toegevoegd. Het aanbod wordt getoetst door de Verwervingscommissie. De commissie bepaalt op basis van een Verwervingsstatuut welke archieven, documentatie en beeldmateriaal wel of niet worden geaccepteerd.

Verwerving

Archieven en collecties

In 2017 werd de collectie vergroot met 312,5 strekkende meter. Het gaat om 156 aanwinsten en betreft voornamelijk particuliere archieven.

De collectie particuliere archieven heeft intussen een omvang van circa 2.700 toegangen (bewerkte archieven), is afkomstig uit de hele provincie en vertegenwoordigt een groot aantal thema's: familie, sport, cultuur, middenstand, onderwijs, kerken, industrie, politiek etc. Over het algemeen zijn het kleine archieven of documentverzamelingen met enkele uitschieters tot 70 of 80 meter. De kleine archieven worden veel gebruikt door onderzoekers uit de regio.

De verwervingen waren weer zeer divers in 2017. Een aantal in het oog springende particuliere aanwinsten zijn die van de Groningstalige dichter Jan Boer uit Rottum, de oud-burgemeester van Groningen Jan Tuin, de gereformeerde kerk te Ulrum, stukken van gewest Groningen van de Partij van de Arbeid en stukken van de familie Hamster te Noordbroek.

De omvangrijkste aanwinsten waren: de archieven van de faculteiten van de Rijksuniversiteit Groningen (209 m1), archief van de Inspectie registratie en successie (32 m1) en archief van de Stichting Groninger Poldermolens (en voorgangers) (13 m1), De overige geregistreerde aanwinsten hadden alle een omvang van minder dan 10 strekkende meter.

Van de gemeente Groningen ontvingen we in 2017 onder andere akten van de burgerlijke stand.

Vaak bestaan de aanwinsten maar uit een enkel stuk of een enkel deel. Voorbeelden hiervan zijn een gastenregister van hotel Baulig in de stad Groningen, een album amicorum voor een zekere Jan Huiskamp uit 1824 en een aantal 'brieven aan God', verzameld door de Grijskerker kunstenaar Johan van der Dong in de periode 2005-2015.

Beeldmateriaal

De collectie beeld bestaat uit stilstaand beeld, bewegend beeld en geluidsopnames.

De collectie bewegend beeld (film en video) en geluid werd tot 1 januari 2017 beheerd door de Stichting GAVA. In 2016 besloot de stichting, in nauw overleg met de Groninger Archieven, om de gehele film-, video- en audiocollectie over te dragen aan de Groninger Archieven. Hiermee kwam de volledige beeldcollectie in beheer en eigendom van de Groninger Archieven.

In 2017 werden 261 films, 900 video's en 5.648 geluidsfragmenten verworven. De geluidsopnames waren voornamelijk afkomstig van RTV Noord als aanvulling op de al bestaande collectie. Ook werden 232 compact cassettes toegevoegd aan het Poparchief. Dit zijn voornamelijk live-opnames uit de jaren 1970 tot 1990 van diverse blues- en jazzartiesten die in Groningen optraden.

De audiovisuele collectie werd in 2017 32 keer gebruikt door regionale en nationale media en 40 keer voor andere vormen van vertoning zoals op filmfestivals en het Noorderzonfestival. Diverse fragmenten werden gebruikt voor documentaires.

In 2017 hebben de Groninger Archieven opnieuw een aantal foto's, dia's, prentbriefkaarten en ander beeldmateriaal ontvangen. Bijzondere aanwinsten zijn een drietal silhouettes van prof. J. Baart de la Faille, E. Tinga en M. Swijghuizen van rond 1900, een aanvulling op een serie silhouettes die al aanwezig was, en enkele tekeningen van Nico Visscher omstreeks 1960.

Het gedigitaliseerde deel van de beeldcollectie is te bekijken op www.beeldbankgroningen.nl: zo'n 27.500 kaarten en prenten, ruim 124.000 foto's en prentbriefkaarten.

In 2017 is op www.velehanden.nl de collectie kaarten van de Groninger Archieven gegeoreferend. Ruim 200 mensen hebben meegeholpen om het mogelijk te maken een oude kaart op een moderne kaart te projecteren. Hiervoor zijn ook de kadasterkaarten op de beeldbank gezet, alsmede de veldnamenkaarten.

Het beeldverzamelbeleid van de Groninger Archieven in de laatste 20 jaar was er op gericht belangrijke collecties veilig en onder de juiste omstandigheden in de collectie op te nemen. Om de beelden beter toegankelijk te maken voor het publiek is in 2017 een begin gemaakt met het grote publieksproject *Het beeld van Groningen*. Het gaat hierbij om beschrijving, verpakking en digitalisering. Medio 2017 werd gestart met één van de grootste deelcollecties, namelijk het archief van het Persfotobureau D. van der Veen. De collectie Van der Veen bevat tussen 500.000 en 1 miljoen beelden uit de jaren 1970-1985. Ook in dit project zal gebruik worden gemaakt van www.velehanden.nl zodat zoveel mogelijk belangstellenden deel kunnen nemen aan de beschrijving van de foto's. Het publiekswerk op velehanden zal worden gecombineerd met publieksactiviteiten als presentaties, lezingen en mogelijk een publicatie.

Bibliotheek

In 2017 werden 770 boeken, 219 tijdschriften en 602 artikelen toegevoegd aan de bibliotheek. In 2017 werden tevens 160 digitale documenten toegevoegd aan de collectie. De bibliotheek heeft onder andere schenkingen ontvangen uit het particulier archief Addens. Het betreft hier literatuur over landbouw en landbouweconomie. Daarnaast is het volledige werk van Henny Thijssing-Boer, een uit de provincie Groningen afkomstige, schrijfster van streekliteratuur, die in Nederland de meest verkopende auteur was, opgenomen in de bibliotheek.

Werk aan de collectie

Nieuwe toegangen

In 2017 kwamen 61 toegangen (van zowel overheids- als particuliere archieven) gereed. Ze werden gepubliceerd op www.groningerarchieven.nl. Eind 2017 stonden in totaal 2.631 archieftoegangen online.

In bijlage 4 wordt een overzicht gegeven van de gepubliceerde toegangen.

Materiële zorg

Ieder kwartaal vindt er schoonmaakonderhoud plaats in alle depots. De beheeromgeving wordt voortdurend gecontroleerd op de juiste temperatuur en relatieve vochtigheid. Dit gebeurt 24/7 via het GebouwBeheerSysteem van Siemens. Ieder kwartaal wordt gedurende een maand de luchtzuiverheid in de depots gemeten. Tevens worden ieder kwartaal de filtersecties geïnspecteerd. Op basis van de metingen en de inspecties worden indien nodig de filters vervangen.

De sectie Materiële Zorg verpakte en etiketteerde in 2017 463 meter archief. Dit betreft zowel het verpakken van nieuwe aanwinsten als het herverpakken van oudere archieven.

Vrijwilligers collectiebeheer

De meeste vrijwilligers collectiebeheer, evenals de medewerkers van Noorderbrug, werken op onze studiezaal. Hun werk is gericht op het digitale aanbod. Ze werken aan de verschillende databases die door de Groninger Archieven via internet worden aangeboden.

Voorbeelden van de werkzaamheden zijn: het omzetten van getypte nadere toegangen in digitale bestanden, het corrigeren van gegevens naar aanleiding van opmerkingen uit het publiek, het invoeren van de index op het bevolkingsregister van de gemeente Groningen, het invoeren van akten van de burgerlijke stand en het invoeren van nadere toegangen die alleen als typoscript aanwezig zijn (onder andere de index op de preferentieoordelen in het archief van de Hoge Justitiekamer en de index op de sententiën van de bouwmeesters van de achttien gilden).

Stand van zaken collectie 31 december 2017

Archieven en collecties

De totale collectie van de Groninger Archieven besloeg op 31 december 2017 een lengte van 31 kilometer en 285 meter. We telden een totaal aantal van 4.575 archiefvormers.

Op internet, via www.archieven.nl en www.groningerarchieven.nl, werd op 31 december een aantal van 2.631 toegangen gepresenteerd.

Beeldmateriaal

De collectie beeldmateriaal bevatte op 31 december 2017 totaal ruim 1.700.000 beelden. Het grootste deel bestaat uit verzamelingen negatieven, dia's en fotoafdrukken. De kaarten, prenten en tekeningen (totaal circa 19.000 stuks) zijn beschreven en voor 90% gedigitaliseerd. Inmiddels worden ruim 12.000 kaarten gepresenteerd op www.beeldbankgroningen.nl.

Bibliotheek

Op 31 december 2017 had de bibliotheek de volgende omvang:

- 22.902 afzonderlijk beschreven artikelen in boeken en tijdschriften
- 25.744 jaargangen en losse nummers van tijdschriften
- 64.409 boeken of boekdelen
- 660 digitale documenten

PUBLIEKSACTIVITEITEN

In 2017 werden de volgende uitgangspunten gehanteerd bij de publieksactiviteiten:

- Uitgaan van publieksvraag: voortzetting en uitbouw succesvolle activiteiten;
- Opbouw van aanbod van gestandaardiseerde onderwijsprojecten, waarin de collectie gebruikt wordt;
- Grotere naamsbekendheid: aandacht vragen voor het werk van de Groninger Archieven en andere regionale archiefdiensten en voor de breedte van de collecties.

In *VerGezicht*, ons beleidsplan voor de jaren 2017-2021, worden publieksprojecten centraal gesteld, ze zijn gezichtsbepalend.

Met publieksprojecten en daarmee met een nieuwe aanpak nodigen de Groninger Archieven geïnteresseerden uit om actief te werken aan de collectie en mee te werken aan de publieksgerichte presentatie. De voorbereidingen werden in 2016 gestart, in 2017 werden de eerste projecten opgezet en konden de eerste ervaringen worden opgedaan. De publieksprojecten kregen als motto: Maak Geschiedenis.

Maak Geschiedenis – onze start met publieksprojecten in nieuwe vorm

Het eerste publieksproject van 2017 had de Kerstvloed als onderwerp. In de nacht van 25 op 26 december 1717 werd Groningen getroffen door een plotselinge overstroming, die de provincie tot aan de stad onder water zette en aan 2.091 mensen het leven kostte: de Kerstvloed van 1717. Deze ramp was in 2017 dus 300 jaar geleden en meerdere organisaties besteedden daar aandacht aan.

De Groninger Archieven bewaren het archiefmateriaal over de gevolgen van die vloed. Er werd gestart met het scannen van materialen en het aanbieden van reproducties. Belangstellenden werden uitgenodigd om delen van belangrijke bronnen te transcriberen (om te zetten in moderne letters) en gingen op zoek naar tekstfragmenten in diverse achttiende-eeuwse bronnen. Dit leverde een groot aantal reacties op; totaal circa 40 mensen werkten op de één of andere manier mee aan het project. De meeste vrijwilligers waren niet eerder betrokken bij de Groninger Archieven.

Voor het transcriberen werd gebruik gemaakt van een transcriptietool, die het vrijwilligers mogelijk maakt thuis te werken en waarmee wij de bewerkingen op de website kunnen tonen naast de scans van de originelen. Daarmee zijn deze teksten voortaan beschikbaar en beter bruikbaar. Omdat er afgelopen jaar ook veel is gepubliceerd over de Kerstvloed, vonden de resultaten direct hun weg naar onderzoekers en allerlei publicaties.

De bewerkte bronnen betroffen: het journaal van Thomas van Seeratt over de werkzaamheden na de vloed, de brochure met het verslag van de ramp dat in 1719 verscheen, een register van landgebruikers die om pachtverlaging vroegen en een bundel met diverse stukken, waaronder lijsten van bewoners van dorpen in het Westerkwartier, bij wie gecollecteerd werd voor het dijkherstel. Zo was er over bijna ieder dorp in de provincie wel iets te vinden en het materiaal kwam overal terug: bij de Tocht om de Noord die de loop van de dijk uit 1717 volgde, bij de speciale Kunstroute, in vele publicaties, in toneelstukken en muziekstukken, en natuurlijke in de talrijke lezingen. De Kerstvloed werd door die gezamenlijke inspanningen een bekend onderwerp en als een 'digitaal monument' is daar de projectpagina op onze website met alle resultaten: verhalen, overzichten van literatuur en bronnen, lezingen en de links naar de transcripties.

De Groninger Archieven ontvingen onder meer een schoolklas, een jeugdtheatergroep, organiseerden een lezingenavond en voor januari 2018 werd een slotsymposium gepland.

Een geheel ander project was *Zet Groningen op de kaart*, waarvoor via het platform voor crowdsourcing velehanden.nl een groot deel van onze kaarten is gegeorefereerd, dat wil zeggen verbonden aan eigentijdse kadastrale kaarten. Daarvoor meldden zich zo'n 200 belangstellenden, die voor een deel al aan vergelijkbare projecten hadden gewerkt via www.velehanden.nl – veelal kaartenliefhebbers. Direct vanaf de start in mei was er veel animo en het ging dan ook snel. Gelukkig bleken een paar vrijwilligers ook bereid om te werken aan de controle van de ingevoerde gegevens.

In het kader van het project werden er in de Groninger Archieven twee 'mapathons' georganiseerd, waarbij mensen gezamenlijk aan de slag gingen met vooral de meer ingewikkelde kaarten. Eind december was het grootste deel afgerond. Scans van onze kaartencollectie waren al beschikbaar op www.beeldbankgroningen.nl en de gegeorefereerde kaarten zijn daar nu ook te zien. Door deze gezamenlijke inspanning is de kaartenverzameling nu veel beter te lezen en te relateren aan de huidige omgeving.

Een al jaren goed lopend publieksproject waaraan in 2017 verder is doorgewerkt vormt www.allegroningers.nl. Vaste vrijwilligers verzorgen met grote inzet aanvullingen: gegevens over huwelijkscontracten, bevolkingsregisters en de elk jaar openbaar geworden akten van de Burgerlijke Stand, alsmede het bijwerken van de database. Gebruikers sturen opmerkingen en correcties en zijn enthousiast over de snelle verwerking.

Eind dit jaar zijn de Groninger kentekens verhuisd. Deze goedbezochte database, gebaseerd op bronontsluiting door vrijwilligers, kreeg een eigen website: groningerkentekens.nl. Alle circa 55.000 in Groningen uitgegeven provinciale nummerbewijzen zijn inmiddels ingevoerd, maar nog steeds komen er aanvullingen op basis van collectieaanwinsten en inzendingen van publiek, zoals foto's en gegevens over merken en modellen. De zoekmogelijkheden zijn uitgebreid.

Dit jaar verscheen de nieuwe inventaris van het archief van het stadsbestuur over de periode 1594-1815 (toegang 1605). Deze is gesystematiseerd, is uitgebreider dan de verouderde plaatsingslijst en geschikter om de waardevolle en diverse inhoud van dit archief duidelijk te maken. Op basis hiervan wordt een publieksproject voorbereid, dat in 2018 wordt uitgevoerd. De eerste gedachtewisselingen hebben plaatsgevonden en een medewerker is begonnen met het schrijven van verhalen om de inhoud van bepaalde archiefonderdelen duidelijk te maken.

Op 23 mei 2018 is het 450 jaar geleden, dat de Slag bij Heiligerlee plaats vond. In 2017 zijn we daarom al gestart met de voorbereidingen van het nieuwe project *Vertaalslag rond Heiligerlee*, op basis van stukken over de provincie Groningen in de periode 1566-1568, van de Beeldenstorm tot en met de komst van Alva naar de stad.

Onderzoekers

Najaar 2016 was de voorraad van de derde editie van de onderzoeksgids van de Groninger Archieven op. Deze onderzoeksgids staat ook op www.groningerarchieven.nl en kan daar worden gedownload, maar voor velen, die de gids vooral gebruiken als overzicht en checklist, bleek dit niet de handigste manier van werken. In april van het verslagjaar verscheen daarom de vierde editie. De inhoud is geactualiseerd, rekening houdend met nieuwe toegangen, aanvullingen op de collectie, zoals het gemeentearchief van Ten Boer en de ontwikkeling van digitale zoekmogelijkheden.

In de gids staan verwijzingen naar bronnen en zoekmogelijkheden op de website. Daarbij is in deze editie rekening gehouden met de ontwikkeling van de nieuwe website die begin 2018 live zal gaan. De uitgave blijft onverminderd populair – voor gebruikers die verder zoeken en overzicht willen. De digitale gids zal steeds meer een zelfstandig middel worden, waarin de ontwikkelingen direct verwerkt kunnen worden.

Ook dit jaar werd een cursus voor het lezen van oude handschriften georganiseerd, die weer snel volgeboekt was. Met deze cursus richten wij ons vooral op mensen die thuis via de website onderzoek doen en vastlopen, omdat ze het (oudere) handschrift niet zelfstandig kunnen lezen.

Verder kwamen ook dit jaar wekelijks vrijwilligers bij elkaar, die meewerken aan de digitale ontsluiting van de Sonttolregisters (www.soundtoll.nl). Met dit tempo verwachten de organisatoren dat in 2019 alle registers beschikbaar zijn voor onderzoekers.

Nog steeds groeit de belangstelling voor gebouwen, eigen (woon)omgeving en landschap. In de studiezaal komen veel mensen, vaak om zakelijke redenen, voor de inzage van bouwdoSSIERS. Daarnaast zijn veel mensen geïnteresseerd in verhalen over vooral hun eigen huis.

Cultuurhistorisch geïnteresseerden

De twee jaarlijkse open dagen, de Dag van de Groninger Taal/Grunneger Toal en de Dag van de Groninger Geschiedenis bieden steeds weer kansen om mensen bij de activiteiten te betrekken en kennis te laten maken met de collectie. Dit geldt in het bijzonder voor de Dag van de Groninger Geschiedenis.

Op deze Dag zijn er uiteraard depotrondleidingen met aandacht voor verhalen over bijzondere stukken. Aansluitend bij het thema Geluk (dit jaar het landelijke thema van de maand van de geschiedenis) presenteerden wij in samenwerking met archieven van gemeenten en waterschappen in de provincie stukken en voorwerpen rond activiteiten met betrekking tot het welzijn van de inwoners: bouw van theaters, aanleg van zwembaden, woningbouw, maar ook zaken als waterbeheersing.

In het programmaonderdeel 'Archiefdetectives' toonden sprekers welke interessante vondsten in archieven gedaan kunnen worden.

Veel succes hadden op die dag weer de stadswandelingen, dit jaar over drank als genotmiddel en de rol van horeca, over het academisch verleden, maar ook over de achterkant van het Geluk langs sporen van het slavernijverleden, op basis van de inventarisatie die verleden jaar werd gemaakt door studenten van de afdeling Geschiedenis van de RuG, als onderdeel van het landelijke project *Mapping Slavery*. Groningen is geen Middelburg en de sporen zijn minder talrijk, maar het onderzoek maakte wel duidelijk dat de Groninger Kamer van de West-Indische Compagnie, waarvan geen archief bewaard is gebleven, wel een eigen netwerk creëerde. Dit onderwerp blijft actueel en de belangstelling voor deze wandeling was heel groot: de vier edities waren direct volgeboekt.

De winnaar van de scriptieprijs van 2016 over Groningen als fietsstad, leidde een tocht langs punten uit die geschiedenis, uiteraard op de fiets.

Een stagiaire van de studierichting Geschiedenis verzorgde weer de publiciteit bij de Rijksuniversiteit Groningen en werkte aan de voorbereiding van deze stadswandelingen. Verder was zij betrokken bij de tweede editie van de wedstrijd voor de Scriptieprijs Groninger Geschiedenis.

De scriptieprijs werd in 2016 ingesteld samen met het Huis van de Groninger Cultuur en is bedoeld voor een scriptie over de Groninger geschiedenis waarvoor voornamelijk originele archiefbronnen worden gebruikt. Belangrijk onderdeel van de beoordeling vormt de aantrekkelijkheid van de scriptie voor een groter publiek. Hiermee willen we onderzoek naar de Groninger geschiedenis, waarbij archiefbronnen gebruikt worden, stimuleren, en extra aandacht geven aan jonge onderzoekers en hun onderzoeksresultaten.

De Scriptieprijs Groninger Geschiedenis 2017 kende twee winnaars. De jury bekroonde het enthousiasmerend geschreven stuk van Jim Klingers over de geschiedenis van *De Groninger Punt te Glimmen, het tolhuis waar de stad begon*, en Jaline Hut-de Groot ging met de publieksprijs naar huis na de presentatie van haar onderzoek *Doelmatig maar tevens schoon – Architectuur en wetenschap in het Botanisch Laboratorium in Groningen 1892-1899*.

De lezingenavonden trokken veel, soms zelfs heel veel publiek en maakten eens te meer duidelijk, dat geschiedenis van landschap en gebouwen in het middelpunt van de belangstelling staat. De voorjaar 2017 aangeboden serie van vijf lezingen over de grenzen van de provincie met Friesland, met Duitsland, de Semslinie en de ontmanteling van de stadswal trok eveneens veel publiek. Absolute topper als publiekstrekker was echter wel de lezing over de grens met het water, de Kerstvloed van 1717 en de dijken, een voorafschaduwing van de grote belangstelling voor deze gebeurtenis.

Wij boden in het najaar ook een goedbezochte lezing over de Slag bij Heiligerlee en de reacties en gevolgen daarvan in de regio.

De gebruikers van de collectie van de Groninger Archieven verwerken hun resultaten op allerlei manieren: publicaties, lezingen, webpresentaties en activiteiten. In bijna alles dat er op regionaal cultuurhistorisch gebied gebeurt, spelen gegevens of afbeeldingen uit onze collectie een rol.

Medewerkers vervullen ook een rol bij publicaties over de geschiedenis van Groningen: als redactielid of eindredacteur van het tijdschrift *Stad & Lande*, dat vier keer per jaar verschijnt, als schrijver van bijdragen voor dit tijdschrift en als redactielid of eindredacteur van het *Historisch Jaarboek Groningen*. Steeds is gebruik van onze collectie essentieel. Zo publiceerden diverse deelnemers aan de scriptiewedstrijd een bijdrage in het historisch jaarboek.

Een andere manier om stukken bij het grote publiek bekend te maken is medewerking aan presentaties en tentoonstellingen elders. Museum de Oude Wolden in Bellingwolde organiseerde een dag rond de foto's van Tonnis Post en leende daarvoor stukken uit de collectie Post-Middeldorp uit het eerste kwart van de twintigste eeuw over woningmisstanden. Tijdens de afsluitende manifestatie Oldambtster Vrouwen in Winschoten werden diverse stukken getoond, zoals die over Aletta Jacobs.

De borg Verhildersum leende een aantal stukken voor de tentoonstelling *Wereldlijke macht en kerkelijke pracht*, met onder meer aandacht voor het Schnitgerorgel in Leens. Op de langlopende tentoonstelling *Gelukkig gezond in Groningen*, onderdeel van het brede door de Rijksuniversiteit Groningen en het UMCG georganiseerde project *Healthy Aging*, konden bezoekers kennismaken met de stad-Groninger Geert Adriaans Boomgaard, waarschijnlijk de oudste gedocumenteerde langstlevende wereldburger, die in 1899 stierf op 110-jarige leeftijd. Aandacht daarvoor leverde ook een aantal nieuwe stukken over hem op.

Vooral vermeldenswaard is de tentoonstelling *Papier ontvouwd: Groningers en hun papier*. Deze tentoonstelling werd georganiseerd door het GRID, dat nu gevestigd is in het gebouw, waar rijksarchief en gemeentearchief lang gehuisvest waren. Deze tentoonstelling behandelde onder meer de productie van papier, met aandacht voor papiermolens, watermerken en strokarton, maar ook voor het verval, de rol van papier in administratie en diplomatiek, bij de verspreiding van ideeën en propaganda, en voor allerlei toepassingen tot en met behang. De getoonde objecten en de illustraties uit de gelijknamige publicatie kwamen overwegend uit onze collectie. Dankzij het uitgebreide voorbereidende onderzoek, dat hiervoor door studenten werd verricht, die bijvoorbeeld alle papier voor 1600 in origineel raadpleegden, weten we meer over het oudste papieren stuk en de vroegste watermerken in de Groninger Archieven.

Aan het eind van het jaar startte in het Noordelijk Scheepvaartmuseum een tentoonstelling rond de Kerstvloed, met bruiklenen van de Groninger Archieven, maar bijvoorbeeld ook een paneel met citaten uit transcripties gemaakt in het kader van het publieksproject.

Het onderwijs

De activiteiten voor het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs betroffen dit jaar vooral uitvoering en aanpassing van bestaande projecten.

Voor het basisonderwijs werd de medewerking gecontinueerd aan de meerjarige gemeentelijke erfgoedtrajecten voor scholen in de provincie, in de vorm van het project *Groeten van Klaasje*, een activiteit voor groepen 3 en 4 van het basisonderwijs rond oude foto's van de eigen omgeving van de school. Scholen in diverse gemeenten voeren dit zelfstandig uit. De Groninger Archieven verzorgden een selectie van afbeeldingen uit de collectie.

Met steun van CultuurEducatie met Kwaliteit en Erfgoedpartners werd in 2016 een onderwijsprogramma rond het onderwerp middeleeuwse stad Groningen gestart, bedoeld voor de groepen 5 en 6 van het basisonderwijs. In 2017 werd dit project gecontinueerd. Het project is opgezet in samenwerking met het Noordelijk Scheepvaartmuseum en de Der Aa-kerk en wel in hun gebouwen, die immers uit de middeleeuwen stammen. Het programma is opgebouwd rond de kinderen van de familie Canter, die aan het eind van de vijftiende eeuw woonden in één van de panden, waarin het Noordelijk Scheepvaartmuseum nu is gevestigd en besteedt aandacht aan: het stadsbestuur, ambachten, handel en scheepvaart, religie, het dagelijks leven en ook kinderspelletjes. Dit project is voorlopig voor twee jaar opgenomen in het aanbod van Culturele Mobiliteit, dat scholen in de provincie Groningen in staat stelt met bussen van het Busmuseum naar projecten te reizen.

Voor de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs in stad en provincie organiseerden wij, zoals ieder jaar, samen met het OVCG en met medewerking van de opleiding klasse-assistent van het ROC Menso Alting, het programma over Tweede Wereldoorlog en bevrijding in de eigen omgeving onder de titel *Tweede Wereldoorlog dichterbij in de Stad*. De lesstof vervangende activiteit van één ochtend omvat een gesprek met een ooggetuige, een kort geschiedoverzicht aan de hand van een compilatie van historische filmbeelden, een stadswandeling langs plekken van herinnering, waaronder de Folkingestraat, en een presentatie van archiefstukken en voorwerpen. Ook dit jaar konden niet alle belangstellende scholen deelnemen; de scholen die niet mee konden doen, staan op de wachtlijst en krijgen in 2018 voorrang.

In 2017 stond Oldambt in de provincie centraal als 'bevrijdingsgemeente', mede naar aanleiding van de herdenking van het lot van de Joodse bevolking, die in Winschoten talrijk was. OVCG en Groninger Archieven voerden, met steun van de gemeente en Stichting Vier5Mei/Bevrijdingsfestival daar vijf ochtenden een project uit met een vergelijkbare opzet: *Tweede Wereldoorlog dichterbij in Oldambt*, met leerlingen van de groepen 7 en 8 van 18 basisscholen. Voor de deelnemende leerlingen is ook een lesbrief gemaakt.

Deze beide projecten, in de stad en in de bevrijdingsgemeente, waaraan dit jaar totaal ca. 1.200 leerlingen deelnamen, zijn niet mogelijk zonder de grote inzet van een aantal vrijwilligers, die al jaren enthousiast meewerken.

De historische wijkwandeling door de eigen omgeving van de school, met gebruik van prints van materiaal uit de collectie, is weer uitgevoerd met scholen in de wijk Helpman. Hier is wel een nieuw onderdeel te noemen: de route door de Oranjebuurt. Deze is

ontwikkeld en voorbereid door een stagiaire van de pabo-opleiding van de Hanzehogeschool. Zij werkte bovendien mee aan de vier uitvoeringen.

Van het voorgezet onderwijs ontvingen wij weer een groot aantal groepen van verschillende richtingen in het middelbaar beroepsonderwijs. Zij werkten aan het Oosterparkwijkproject tijdens de zgn. Burgerschapsdagen van het Alfa-college (middelbaar beroepsonderwijs), opdrachten rond de aanleg van de ringweg en historische rechtszaken.

Verder kwamen er groepen voor projecten over *Industrialisatie in de provincie Groningen*, het programma rond de Koude Oorlog: *Leven onder dreiging*, en over de rol van de familie Scholten.

Het samenwerkingsproject met het Zernike in Haren, gericht op het in beeld brengen van veranderingen in de wijk Helpman werd gecontinueerd.

Van de Groninger Archieven vragen deze ontvangsten grote inzet, mede omdat er voor wordt gekozen de scholieren met echte stukken te laten werken; dit is echter juist voor hen én voor de docenten, een onderscheidende meerwaarde. Alle ontvangsten worden gestart met een bezoek aan depots om te ervaren hoe archief wordt bewaard en natuurlijk ook om een paar mooie bijzondere stukken van dichtbij te bekijken.

Wat betreft het hoger onderwijs is de opgebouwde samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen rond colleges voortgezet en verbreed. Als resultaat van de herziening van het studieprogramma bij Geschiedenis komen nu alle eerstejaars al langs voor een kennismakingsbezoek. In aansluiting daarop zijn de bronnencolleges met uitgebreide opdrachten voor tweedejaars herzien en verdiept, was er aandacht voor historische brieven en verzorgden wij workshops transcriptie en bronvermelding.

Net als de afgelopen jaren werd meegewerkt aan de module archiefonderzoek voor landschapsgeschiedenis, een masteropleiding bij Kunstgeschiedenis. De deelnemers maken opdrachten met voor landschapsgeschiedenis relevante bronnen, zoals kadaster, notariële archieven en natuurlijk bouwdoSSIERS. Verder kwamen studenten religiewetenschappen langs in het kader van een module over erfgoed.

Groepen studenten van Academie Minerva kregen instructie en deden onderzoek naar plekken in de stad. Eveneens kwamen studenten van de pabo-afdeling van de Hanzehogeschool, als onderdeel van een module rond erfgoedonderwijs, een mooie mogelijkheid om aankomende leerkrachten te bereiken. Bij deze ontvangst, die werd georganiseerd in samenwerking met het OVCG, konden de deelnemers kennis maken met de collectie, bestaande producten voor het onderwijs en de mogelijkheden die onze websites bieden.

ONDERZOEK

Studiezaal

In 2016 werd de studiezaal van de Groninger Archieven 8.041 keer bezocht. Een daling van 458 ten opzichte van 2016. Het bezoekersaantal is redelijk stabiel de laatste jaren zoals uit onderstaand overzicht blijkt.

Aantal bezoekers							
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
7.309	8.518	8.540	8.497	7.999	7.948	8.499	8.041

Door het gebruik van de websites door een nieuwe groep belangstellenden groeit mogelijk de belangstelling voor de Groninger Archieven en derhalve ook voor de papieren archieven. De vraag naar het papieren materiaal blijft ook bestaan omdat er de laatste jaren minder documenten worden gedigitaliseerd. Alleen landelijk is er een groot digitaliseringsproject van de Rijksoverheid waarbij alle negentiende-eeuwse notariële archieven worden gescand. Een deel van dat materiaal kwam in 2017 digitaal beschikbaar.

Het aantal aangevraagde stukken bedroeg in 2017 27.488, een stijging met maar liefst 7,5% ten opzichte van 2016. De reden is dat meer mensen scans van de stukken aanvragen of zelf ter plekke stukken fotograferen zodat ze thuis het onderzoek kunnen doen.

Aantal aangevraagde stukken per jaar op studiezaal							
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
17.421	19.432	20.577	21.770	25.229	27.297	25.576	27.488

De meest aangevraagde stukken uit archieven op studiezaal 2017:

Bouwdossiers/bouwvergunningen gemeente Groningen, 1878-1992	4.701
Bibliotheek	1.187
Staten van Stad en Lande, 1594-1789	896
Kadaster	880
Stadsbestuur van Groningen, 1594-1815	581
Volle Gerecht van Groningen	499
Verzameling kranten	469
Handelsregister Kamer van Koophandel Oost-Groningen	371
Ommelander Archieven, 1558-1862	351
Hoge Justitiekamer en andere gewestelijke rechterlijke instellingen, 1444-1811	341

De meest geraadpleegde archieven op www.groningerarchieven.nl in 2017:

Bouwvergunningen gemeente Groningen 1863–1992	2.645.408
Systeemkaarten van verzetsbetrokkenen (OVCG)	604.080
Gedeputeerde Staten van Groningen, 1814-1942	235.905
Verzameling kranten (RAG), 1743-heden	196.337
Kadaster, 1817-2000	192.347
Verzameling losse stukken Rijksarchief in Groningen, 1433-1992	188.230
Staten van Stad en Lande, 1594-1798	165.830
Fotodocumentatie Drents-Groningse Pers, ca. 1940-ca. 2001	149.241
Verzameling foto's Gemeentearchief Groningen	145.860
Groningse parochiekerken voor de reductie, 1246-1594	131.450

De archieftoegangen op www.groningerarchieven.nl werden 9.892.795 keer geraadpleegd.

De bouwvergunningen maken 26% van het totaal uit.

Er waren 10.349.779 pageviews op www.groningerarchieven.nl.

De meeste bezoekers van de Groninger Archieven, zowel fysiek als digitaal, zijn geïnteresseerd in familiegeschiedenis. Zij zoeken vooral in de aktes van de burgerlijke stand. Alle persoonsgerelateerde documenten worden aangeboden op www.allegroningers.nl.

Evenals in voorgaande jaren werden in 2017 de bouwvergunningen en bouwdoSSIERS van de gemeente Groningen het meest aangevraagd in de studiezaal en op www.groningerarchieven.nl. De Groninger Archieven zijn een belangrijke servicebalie voor de burgers van de stad en voeren daarmee een deel van de informatievoorziening van de gemeente uit.

Naast de belangrijkste archieven van de provincie en de stad worden ook de kranten nog vaak aangevraagd, ondanks dat een groot deel daarvan doorzoekbaar is op www.delpher.nl.

Externe uitleningen

De overgebrachte archieven worden door verschillende overheidsdiensten regelmatig opgevraagd. Ter illustratie een aantal opvragingen (externe uitleningen) in 2017:

Afdeling DIV van de gemeente Groningen	922
Bestuursdienst van de gemeente Groningen	13
Provincie Groningen	21
Rechtbank Noord-Nederland	18
Waterschap Noorderzijlvest	105

Bezoekers op internet

Bezoekers en bezoeken					
	2013	2014	2015	2016	2017
<i>www.groningerarchieven.nl</i>					
bezoekers	115.600	119.650	118.750	102.100	119.468
bezoeken	198.650	196.700	196.850	177.500	206.526
<i>www.allegroningers.nl</i>					
bezoekers	115.000	97.000	102.800	134.931	139.990
bezoeken	498.000	430.500	434.850	517.037	528.344
<i>www.beelbankgroningen.nl</i>					
bezoekers	113.400	113.700	117.200	59.399	86.786
bezoeken	175.000	174.500	174.650	107.754	152.120

In 2017 is er veel vernieuwing doorgevoerd in het aanbod op internet. Nadat in 2016 een nieuwe versie van beelbankgroningen.nl is gepresenteerd zijn er rond de jaarwisseling 2017-2018 nieuwe versies van allegroningers.nl en groningerarchieven.nl live gegaan. De vernieuwingen zijn geconcentreerd op het beter zoeken en vinden van informatie.

De Groninger Archieven beheren ook enkele kleinere websites.

Www.groningerkentekens.nl werd eind 2017 gepresenteerd. Wwww.poparchiefgroningen.nl trok in 2017 ruim 33.000 unieke bezoekers.

De bezoekersaantallen voor alle websites zijn in 2017 toegenomen. Opvallend is dat ook www.allegroningers.nl blijft groeien ondanks het steeds ruimere genealogische aanbod op internet. Genealogie blijft populair. Maar ook de continue verbeteringen en toevoegingen van nieuwe gegevens geven deze website hoge kwaliteit.

COMMUNICATIE

Dit verslagjaar werd verder gewerkt aan het uitbouwen van het publieksbereik. In maart werd een nieuwe medewerker pr/marketing benoemd. Dit had zichtbare resultaten. Een consequenter beleid leverde meer publiciteit op zowel in de klassieke media als op internet. De bezoekersaantallen op alle websites stegen.

In 2017 presenteerden wij twee nieuwe logo's: een algemeen logo voor de Groninger Archieven voor digitaal gebruik en een logo voor Maak Geschiedenis.

De Groninger Archieven maken gebruik van een zo volledig mogelijke mediamix. De sociale media, vooral Twitter en Facebook, hebben hierin sterk de overhand gekregen. Belangstellenden zoeken eerst informatie op internet en de sociale media. Daar wordt niet alleen informatie gedeeld, maar kan ook worden gereageerd. De informatie is direct en actueel. Vanuit de sociale media wordt doorverwezen naar de websites en naar de klassieke media en publicaties.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Overige functies van de bestuursleden in 2017

J.R. Honkoop:

- Lid gemeenteraad Groningen (betaald)
- Analist Gasterra (betaald)

D. Mulder:

- Directeur van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork (betaald)
- Lid bestuur Scholten- en Kammingafonds (onbetaald)
- Voorzitter Vrienden van De Amer (onbetaald)
- Voorzitter Stuurgroep Oktobermaand-Kindermaand Drenthe (onbetaald)
- Adviseur Potocari Memorial and Cemetery (BH) (onbetaald)

P.E.J. den Oudsten:

- Burgemeester gemeente Groningen (betaald)
- Voorzitter Raad van Toezicht Hogeschool Windesheim (betaald)

P.S. de Rook:

- Wethouder gemeente Groningen (betaald)

J.A.J. Stam:

- Lid raad van toezicht Waddengroep (onbetaald)
- Lid bestuur Stichting Verdrongen Geschiedenis (onbetaald)
- Lid bestuur Hogelandster Energie Coöperatie (onbetaald)
- Voorzitter Stichting Ebbingehof (onbetaald)
- Voorzitter bewonersvereniging Ebbingehofje (onbetaald)

Bijlage 2

Overzicht medewerkers

In 2017 waren 133 mensen werkzaam voor de Groninger Archieven waarvan 51 op vrijwillige basis, 8 op detacheringbasis, 21 van de Stichting Noorderbrug, 3 op uitzendbasis, 2 stagiairs en 48 in dienst van de Groninger Archieven.

De formatie van de Groninger Archieven (vaste en tijdelijke medewerkers) was 37,45 fte op 31 december 2017.

Naam	Functie
Aalberts, M.	mdw pr en marketing
Achterhof, J.	systeembeheerder
Bakker-Koning, W.	mdw publieksontvangst
Beuse, A.	hoofd studiezaal/gemeentearchivaris
Boekema, T.T.	mdw advies & beheer
Bonsema, H.	mdw digitale informatievoorziening
Bos-Verschragen, P.R.N.F.	mdw publieksontvangst
Bul, H.	systeembeheerder
Burema, A.	mdw publieksontvangst
Duursma, R.	collectiebeheerder
Everts, H.	mdw digitalisering
Fraiquin, J.H.	mdw digitalisering
Giezen, A.	mdw publieksontvangst
Hermse, M.	mdw nieuwe media beeld & geluid/publieksadviseur
Hesseling, J.	mdw advies & beheer
Hogardi, C.L.	mdw advies & beheer
Hopovac, E.	mdw advies & beheer
Hoogstins, J.J.	collectiebeheerder/applicatiebeheerder
Jager, H.	mdw advies & beheer
Jongh, F. de	publieksadviseur/mdw digitaal archief
Jonge, E. de	directeur/hoofd collectiebeheer
Jonge, M.E. de	collectiebeheerder
Kampen, B.	mdw digitalisering/mdw digitaal archief
Kampen, S.	behoudsmedewerker
Keulen, J. van	hoofd publieksactiviteiten/rijksarchivaris
Kerkhof, E.M.	mdw advies & beheer
Kloosterhof, M.S.	mdw advies & beheer
Koning, D.C.	hoofd bedrijfsvoering
Konneman, H.	projectmedewerker
Koops, A.	systeembeheerder/webmaster
Korma, A.	mdw administratieve ondersteuning
Krol, Y.	coördinator facilitaire zaken
Lameijer, B.	mdw digitalisering
Loer-Iwema, I.F.	mdw personeel & financiën
Meer, H. van der	collectiebeheerder/inspectie & relatiebeheer
Muskitta, N.	mdw advies en beheer/mdw digitalisering
Nap, R.T.	mdw publieksontvangst
Nijboer, J.I.	mdw advies & beheer
Perton, H.A.	mdw onderzoek & redactie
Plas, G.H.J.	mdw verfilming & digitalisering
Punte, A.A.V.	bibliothecaris
Renders, C.P.J.C.	collectiebeheerder/inspectie
Riem, P.H.	publieksadviseur
Roller, D. de	mdw advies & beheer

Romijn, H.	adjunct-directeur/hoofd nieuwe media beeld & geluid
Rozema-Woldhuis, H.A.	mdw secretariaat
Stedema, V.	collectiebeheerder/mdw digitaal archief
Tromp, C.	collectiebeheerder
Uni, R.	mdw advies & beheer
Velema, B.A.C.	collectiebeheerder
Vieira Rocha, J.	mdw digitalisering
Vintges, M.L.Q.	mdw advies & beheer
Visch-Camphuis, M.J.	collectiebeheerder
Voorn, F.C. van	mdw advies & beheer
Vos, S.R.	collectiebeheerder
Wal, D. van der	projectcoördinator
Waterborg, J.A.P.	publieksadviseur
Wind, C.C.	mdw publieksontvangst
Zuidema, R.	mdw publieksactiviteiten

Stichting Noorderbrug

A. Bakker, C. Bakker, O. Drenth, J. Ferwerda, I. Keizer, G. Khechatoorian, S. Koeneman, M. Kremer, J.A. Kruijer, L. Lodder, R. Netten, E.S. van Pelt, B. Radersma, R.S. Schildt, K. Schuurman, L. Stikma, M. Wolters
 Begeleiders: R. van Dalen, J. Kooistra, P. de Roo, L. van Welie

Vrijwilligers www.allegroningers.nl

W. Baron, M.A. Elsinga, J.E.J. Franken, K. Niemeijer, H.J. Timmer, T.K.J. Wagenaar

Vrijwilligers collectiebeheer

W. Adriaanse, T.R. Bekius, W.D. Bennik, E. Bijzitter, K. Bollegraaf, P.R.H. Boonstra, F.A.E. Broekema, P. Bruin, A.E. Buurma, M. Elzer, C.J. Hartmans, B. Hermans, R.M. van Heuvelen, W.B. Hoiting, A.A. Idema, J.S. Jepma, H.A. Kerkhof, Z.R.W.M. von Martels, K. van der Meulen, J. van der Molen, R. Mulder, A. Scholten, E. Schut, E.B. Sloterdijk, M.E.W. de Vries, J.B.M. Wind, J. de Wolf, M.D. Yazicioglu, J.P. Yilmaz

Vrijwilligers poparchief:

L. Coopman, I.A. Dijkstra, A. Douwes, G. Groothuis, J.C. Hartenhof, E. Jaeggi, T.J. Otto, E.P. Penninkhof, A.H. Roze, J. Roze, M. Schaminee, E.J. Winkel

Vrijwilligers bibliotheek

H.L. van den Broek, M.J. Heidema, J.A.P. Waterborg

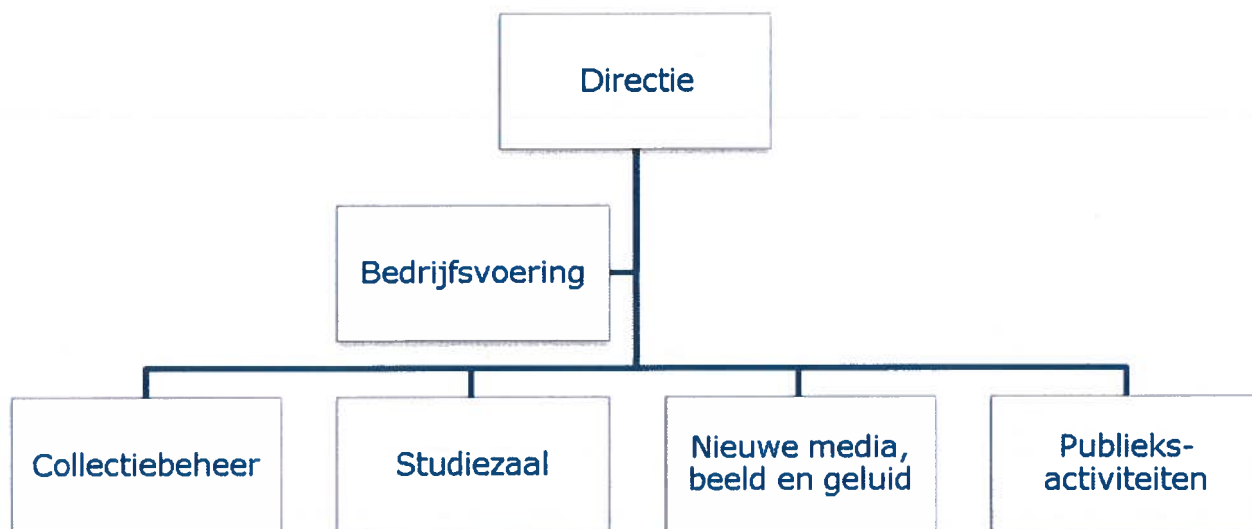
Stadshistoricus: J.F.J. van den Broek

Stagiairs:

E.D. Smidt (Rijksuniversiteit Groningen), M. Groenewoud (Hanzehogeschool)

Bijlage 3

Organigram RHC Groninger Archieven 2017



Bijlage 4

Nieuwe toegangen 2017

- Keuringsdienst voor vee en vlees / Keuringskring Ten Boer, 1922-1958
- Openbare lagere school te Thesinge, 1917-1978
- Waterschap de Westerhornermolenpolder (onder Grootegast), 1906-1986
- Algemene Hulpdienst Haren, 1981-2016
- Vereniging van oud-leerlingen van de Hogere Landbouwschool te Groningen Eugeia, 1941-2000
- Vereniging tot stichting en instandhouding van scholen met de bijbel te Haren, 1901-1936
- Burgerlijk ambestuur van de gemeente Ten Boer, 1921-1964
- Waterschap Onderwierum, 1867-1968
- Waterschap Bouwlust, 1907-1972
- Gereformeerde Schoolvereniging te Enumatil, 1861-1994
- Gemeentelijk Waterbedrijf Groningen, 1988-1998
- Gereformeerde kerk te Pieterburen, 1944-1988 (herzien)
- Afdeling Hoogkerk van de Nederlandse ChristenVrouwenbond, sinds 1999 afdeling Hoogkerk van Passage, christelijk-maatschappelijke vrouwenbeweging, 1953-2015
- Algemene Groninger Studenten Roeivereniging 'Gyas', 1964-2010 (herzien)
- Ingekomen en afschriften van uitgegane stukken van het gemeentebestuur van Ten Boer, 1811-1936
- Veilingverenigingen in Groningen, 1919-1985
- Koninklijke Vereeniging voor Volksvermaken, 1924-1991 (herzien)
- Stichting Spektakel Jan Roos, 1995-2010
- Ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente Ten Boer, 1811-1990
- Verzameling documentatie over stijltuinen in Groningen (aanvulling)
- W.J. Formsma, rijksarchivaris in de provincie Groningen, 1938-1984 (aanvulling)
- Verzameling fragmentarchieven (aanvulling)
- Speciaaldrukkerij LIJNCO, 1936-1993 (aanvulling)
- Afdeling Thesinge van de Christelijke Boeren- en Tuindersbond, 1938-1993
- Afdeling Ten Boer e.o. van de Christelijke Boeren- en Tuindersbond, 1935-1974
- Verzameling fragmentarchieven (aanvulling)
- Vereniging Sociëteit De Harmonie, 1840-2001 (aanvulling)
- Tennisbond Het Noorden, 1915-2015
- T. de Jonge Prenger, 1959-1990
- Hervormde gemeente Eenum, 1751-1968 (herzien)
- Energiebedrijf van de gemeente Groningen, 1985-1991
- Waterschap Tenposterdraaibrug, 1849-1958
- District Groningen van de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond (KNLTB), 1946-2000 (aanvulling)
- Afdeling Oude Pekela van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen, 1948-2007
- Afdeling Groningen van het COC, 1971-2007
- Toneelvereniging VDS te Krewerd, 1940-1993
- Dossierinventaris van het gemeentearchief van Ten Boer (3), 1935-1989
- Landbouwvereniging Ezinge, 1902-1996
- Gewest Groningen van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP), 1973-1992
- Serie drankwetvergunningen en -verloven van de gemeente Groningen, 1916-1965
- Verzameling fragmentarchieven (aanvulling)
- Familiearchief Gockinga (III), 1591-1965 (herzien)
- Kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente te Groningen, 1594-1951 (herzien)
- Verzameling fragmentarchieven, 1699-2001 (aanvulling)
- Familie Wolthers, 1470-1917 (herzien)

- Aanvulling op het archief van de studentenvereniging Vindicat Atque Polit, 1940-1970 (herzien)
- Sociëteit De Vriendenkring te Loppersum en haar voorgangers Ceres en Concordia, 1888-1974
- Jeugdclub Gruno's Garde te Groningen, 1931-1978 (herzien)
- Groote of Herensociëteit te Groningen, 1765-2004 (aanvulling)
- W.A. van Lieflandschool, 1914-2000 (aanvulling)
- Familie Loot te Groningen, 1833-2004
- Graaf Adolf Loge nr. 37, Independent Order of Odd Fellows (IOOF) te Winschoten, 1919-2014 (herzien)
- Hervormde gemeente Uithuizermeeden, 1701-2005 (aanvulling)
- Vereniging tot Stichting en Instandhouding van Scholen op Gereformeerde grondslag te Uithuizen, 1857-1986 (aanvulling)
- Herenkledingzaak L. de Vries Hzn., 1911-2012
- Interfaculteit Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen, 1969-1996
- Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen met haar voorloper de Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie van de Rijksuniversiteit te Groningen, 1964-1995
- Faculteit der Tandheelkunde van de Rijksuniversiteit Groningen, 1972-1987
- Faculteit der Economische Wetenschappen (Economie) van de Rijksuniversiteit Groningen, 1961-1995
- Documentatie van de Gereformeerde kerken in Nederland (GKN), 1836-2004

Bijlage 5

Publiek in cijfers

	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Studiezaal</i>					
Bezoekers	8.497	7.999	7.948	8.499	8.041
Aantal aangevraagde stukken	21.770	25.229	27.297	25.576	27.488
<i>Totaal aantal bezoekers aan activiteiten</i>					
Algemeen	5.400	5.800	6.500	6.200	5.400
Onderwijs	1.650	1.800	1.450	2.100	1.640
<i>www.groningerarchieven.nl</i>					
Bezoekers	115.600	119.650	118.750	102.100	119.468
Bezoeken	198.650	196.700	196.850	177.500	206.526
<i>www.allegroningers.nl</i>					
Bezoekers	115.000	97.000	102.800	134.931	139.990
Bezoeken	498.000	430.500	434.850	517.037	528.344
<i>www.beeldbankgroningen.nl</i>					
Bezoekers	113.400	113.700	117.200	59.399	86.786
Bezoeken	175.000	174.500	174.650	107.754	152.120

Activiteiten – algemeen

5.400 bezoekers aan ons gebouw voor lezingen, open dagen, ontvangsten, presentaties, etc. waaronder:

- Dag van de Grunneger Toal – ca. 1.100 bezoekers
- Dag van de Groninger Geschiedenis – ca. 2.750 bezoekers
- Lezingen - 1.370 bezoekers
- Presentaties en ontvangsten – 80 bezoekers
- Cursussen en workshops – ca. 100 deelnemers

Educatie - onderwijs

1.450 deelnemers aan educatieve activiteiten in ons gebouw (basis-, middelbaar, hoger en wetenschappelijk onderwijs), waaronder:

- Basisonderwijs: Project *Tweede Wereldoorlog dichterbij in Groningen* - 650 leerlingen
- Middelbaar onderwijs – 335 leerlingen
- RuG onderzoekscolleges Geschiedenis en Kunstgeschiedenis – 480 studenten

Educatie – onderwijs (elders)

- Gastcolleges RuG – 39 studenten
- Project *Tweede Wereldoorlog dichterbij in de gemeente Oldambt* – 540 leerlingen
- Project *Middeleeuwse stad* – 112 leerlingen
- Historische wandelingen in de omgeving van de eigen school – 50 leerlingen

Publicaties

- 4 afleveringen tijdschrift *Stad & Lande*
- Magazine *Dag van de Groninger Geschiedenis 2017*
- *Historisch Jaarboek Groningen 2017*

Sociale media

Digitale nieuwsbrief over nieuws en activiteiten – 19x verzonden

	2013	2014	2015	2016	2017	
Digitale nieuwsbrief	1.054	1.343	1.186	1.460	1.558	<i>abonnees</i>
Facebook	619	1.054	1.786	2.476	3.240	<i>likes</i>
Twitter	1.273	1.650	1.966	2.223	2.469	<i>volgers</i>
Linkedin	-	180	249	299	369	<i>volgers</i>
Instagram	-	-	115	225	391	<i>volgers</i>

Overige cijfers

Lezingen	13
Ontvangsten met rondleiding	5
Workshops en cursussen	2
Historische wandelingen met schoolgroepen	6
Tentoonstellingen in de hal	7
Manifestaties	2

Bijlage 6

Facilitering andere instellingen

In 2017 hebben de volgende organisaties gebruik gemaakt van de faciliteiten van de Groninger Archieven:

- Stichting Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen – partner in het gebouw
- Stichting Huis van de Groninger Cultuur – partner in het gebouw
- Stichting Groninger Historische Publicaties – partner in het gebouw
- Vereniging Stad en Lande – partner in het gebouw
- Nederlandse Genealogische Vereniging, afd. Groningen – ledenvergadering, bestuursvergaderingen, lezingen
- Stichting Monument en Materiaal - lezingen

Bijlage 7

Overzicht van presentaties, ontvangsten, onderwijs en overige activiteiten

Presentatie en ontvangsten

Algemeen publiek: lezingen in ons gebouw

18 januari

Albert Buursma en Bert Looper over de grens met Friesland. Eerste avond van de serie Grenzen van Groningen. I.s.m. de Vereniging Stad en Lande en de Nederlandse Genealogische Vereniging afd. Groningen, 90 bezoekers

8 februari

Herman Posthumus en Henk Wierts over de grens met Duitsland. Tweede avond van de serie Grenzen van Groningen. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 110 bezoekers

1 maart

Tonko Ufkes en Piet Nienhuis over Kerstvloed 1717 en de dijken. Derde avond van de serie Grenzen van Groningen. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 225 bezoekers

22 maart

Edward Houting over gevelstenen in Groningen. I.s.m. Monument & Materiaal, 100 bezoekers

29 maart

Maarten Duijvendak over de grens van de stad, de afbraak van de stadswallen en de moderne uitleg. Vierde avond van de serie Grenzen van Groningen. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 155 bezoekers

12 april

Henk Boels over de guillotine in Groningen, 1811 - 1813. Combinatieavond met de algemene ledenvergadering van Stad en Lande, 60 personen

19 april

Paul Brood en Erwin Karel over de grens met Drenthe, kolonisatie rond de Semslinie 1650- 2000. Vijfde avond van de serie Grenzen van Groningen. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 95 bezoekers

4 oktober

Gepkienes Brouwer over Kleuronderzoek en kleurstelling op Groninger boerderijen en molens. I.s.m. Stichting Monument & Materiaal, 55 bezoekers

18 oktober

Avond rond het nieuw verschenen Historisch Jaarboek Groningen met twee lezingen van auteurs. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 65 bezoekers

1 november

Simon Groenveld en Oebele Vries over de Slag bij Heiligerlee, 23 mei 1568. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 125 bezoekers

22 november

Bertus Fennema over de Groninger toparchitect A.Th. van Elmpt (1866-1953, een katholieke man van statuur). I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 70 bezoekers

29 november

Doeko Bosscher over verzet als avontuur tegen wil en dank. Eerste Bob Houwen Lezing. I.s.m. OVCG, 110 bezoekers

13 december

Marnix Deterd Oude Weme over de geschiedenis van de Hunze en het Hunzedal. I.s.m. Stad en Lande en NGV afd. Groningen, 110 bezoekers

Algemeen publiek: ontvangsten en presentaties in ons gebouw

27 maart

Groep Oud-Rotarians. Ontvangst met rondleiding, 12 deelnemers

22 juni

Seniorenvereniging Haren. Ontvangst met rondleiding, 28 deelnemers

4 oktober

Probus Vrouwengroep Haren. Ontvangst met rondleiding, 17 deelnemers

29 november

Vrouwen van Nu afd. Loppersum. Ontvangst met rondleiding, 13 deelnemers

Algemeen publiek: manifestaties in ons gebouw

18 maart

Dag van de Grunneger Toal. I.s.m. Huis van de Groninger Cultuur en diverse taal-organisaties, 1.100 bezoekers

14 oktober

Dag van de Groninger Geschiedenis. Thema van de Dag: Geluk. I.s.m. vele andere organisaties, 2.750 bezoekers

Algemeen publiek: presentaties elders

16 december

CHC Oldambt Winschoten. Afsluitende middag van project Oldambtster Vrouwen. Presentatie met originele archiefstukken en filmbeelden

Algemeen publiek: workshops en cursussen in eigen gebouw

Vanaf 4 januari elke woensdag

Project Sonttolregisters online, bijeenkomst voor vrijwilligers, 8 deelnemers

17 oktober

Start cursus Lezen van oude handschriften (beginners). Totaal 6 bijeenkomsten met 15 deelnemers

Presentaties van stukken in onze hal

- 10 Jaar Poparchief Groningen
- Groningen stad en provincie 1940-1945
- Nieuw in onze collectie
- Over Geluk in Groningen – rond de Dag van de Groninger Geschiedenis i.s.m. archieven van gemeenten en waterschappen
- Slag bij Heiligerlee 1568
- De verzameling van Jan S. Niehoff

- Presentaties aanwinsten van de bibliotheek, waaronder oeuvre Henny Thijssing-Boer

Digitale presentaties/verhalen op onze website www.groningerarchieven.nl

- Verhalen in openbaarheidsmaand over in 2017 openbaar geworden stukken
- Over de Kerstvloed van 1717 en Thomas van Seeratt
- Over Jan S. Niehoff over ingeleverde radio's in de gemeente Noorddijk in de Tweede Wereldoorlog
- Over Groningen aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog en de familie Van Ewsum

Onderwijsactiviteiten (in eigen gebouw en elders)

Basisonderwijs

8 maart

Onderwijsproject *Middeleeuwse Stad*. I.s.m. Noordelijk Scheepvaartmuseum, Der Aa-kerk en Erfgoedpartners, 91 leerlingen

22, 29 en 31 maart en 5 april

Tweede Wereldoorlog dichterbij, project voor groepen 7 en 8 van basisscholen in stad en provincie rond Tweede Wereldoorlog en bevrijding. I.s.m. OVCG en ROC Menso Alting. Totaal aantal deelnemers: ca. 650 leerlingen van 15 basisscholen uit stad en provincie

10, 11, 12 en 18 april

Tweede Wereldoorlog dichterbij, project voor groepen 7 en 8 van basisscholen in de gemeente Oldambt rond Tweede Wereldoorlog en bevrijding. In Winschoten. I.s.m. OVCG, Bevrijdingsfestival/stichting 4/5 Mei en gemeente Oldambt. Totaalaantal deelnemers: ca. 540 leerlingen van 18 basisscholen

9 mei

Programma rond Tweede Wereldoorlog (film, tentoonstelling, wandeling) voor groep 8. I.s.m. OVCG en Haydinschool Groningen, 53 leerlingen

12 mei

Programma rond Tweede Wereldoorlog (film, tentoonstelling, wandeling) voor groep 8. I.s.m. OVCG en Anne Frankschool Hoogkerk, 43 leerlingen

17 mei en 24 mei

Ontvangst rond Groningens Ontzet. SKSG (Buitenschoolse opvang), 18 leerlingen

2 juni

Kennismaking archief met rondleiding. Peter Petersenschool Haren, groep 5, 24 leerlingen

12 en 13 juni

Wijkwandelingen Oranjebuurt. Nassauschool Groningen, 35 leerlingen

5 juli

Ontvangst rond Groningens Ontzet. Oosterhoogebrugschool, 15 leerlingen

13 juli

Wijkwandeling Helpman. Haydnlaanschool Groningen, 25 leerlingen

10 oktober

Project Landelijk veranderlijk, ontvangst met toelichting originele archiefstukken. I.s.m. TOF media en basisschool Usquert, 16 leerlingen

Digitale projecten voor basisonderwijs

Gedurende het hele jaar

Project *Groeten van Klaasje*. Gemeentelijke erfgoedtrajecten voor basisscholen: project voor groepen 3 en 4 rond straatbeeld, met gebruik van historische foto's uit de omgeving van de school. I.s.m. Erfgoedpartners Groningen voor scholen in de gemeente Leek, de gemeente Marum, de gemeente Bellingwedde en Grootegast. En voor Jenaplanscholen in Haren en Hoogkerk.

Middelbaar onderwijs

12 januari

Presentatie en workshop krantenonderzoek i.h.k.v. project *Koude Oorlog*.
Gomaruscollege Groningen, 12 docenten

5 februari, 1 maart, 4 april, 30 mei, 7, 8 en 30 november

In het kader van Burgerschapsdagen, onderzoek naar ontwikkeling Oosterparkwijk.
Alfacollege Groningen mbo-opleidingen Bouwkunde, Zorg en Welzijn, Weg- en Waterbouw,
Financiële administratie, Sport, 130 leerlingen

13 februari

Gastles voor project rond Helpman. Voor havo 4 Zernikecollege Haren. Aansluitend archiefbezoek, presentatie storyboards en presentatie animaties, 25 leerlingen

1 maart

Introductie oorlogseducatie. I.s.m. OVCG en ROC Menso Alting Groningen opl.
onderwijsassistenten, 22 leerlingen

1 en 2 maart

Rondleiding en workshop krantenonderzoek over Koude Oorlog. Werkmancollege
Groningen vwo 5, 30 leerlingen

21 maart en 23 mei

Introductie met rondleiding en project *Groningers gestraft!* Opdrachten rond oude
rechtszaken. Noorderpoortcollege Groningen opl. Juridisch, 44 leerlingen

6 juni

Introductie over archieven en onderzoeksopdrachten over industrialisatie.
Augustinuscollege Groningen vwo 5, 2 groepen, totaal 33 leerlingen

7 juni

Gastles over zoeken in onze collectie voor onderzoek naar emigratie/immigratie.
Kamerlingh Onnes Groningen havo 4/vwo 4, 35 leerlingen

11 juli

Rondleiding en opdrachten rond de Kerstvloed van 1717. Hogeland College Warffum
havo/vwo 2, 27 leerlingen

Hoger en wetenschappelijk onderwijs

18 januari

Ontvangst rond afbraak stadswallen. RuG Economische en Sociale Geschiedenis,
13 medewerkers

15 februari

Masters college Archief- en Internetbronnen, inleiding met toelichting onderzoeksopdracht.
RuG Geschiedenis, 6 studenten

Daarna: op 20 februari praktische instructie in de studiezaal, op 15 maart voortgangsrapportages en op 10 mei presentatie onderzoeksresultaten

3 maart

Bachelors Economische en Sociale geschiedenis, college Modernisering Platteland - introductie en rondleiding. RuG Geschiedenis, 20 studenten

6 maart

College Briefcultuur in de vroegmoderne tijd – introductie, rondleiding en opdrachten. RuG Centrum Middeleeuwen en Renaissancestudies, 12 studenten

17 maart

Introductie en opdrachten rond Vergeten stegen in de stad. Academie Minerva, 15 studenten

20 april

Cursus Cultuurlandschappen – introductie en rondleiding. RuG Kunstgeschiedenis, 15 deelnemers

2 mei

College Bronnen en Methoden - inleiding over archieven en introductie onderzoekopdracht. RuG Geschiedenis. Geschiedenis Politieke Cultuur, 4 studenten

11 mei

Introductie en opdrachten rond plekken in de stad. Academie Minerva, 27 studenten

2 mei

Module specialisatie Erfgoed, ontvangst met opdrachten. Hanzehogeschool pabo. I.s.m. OVCG, 40 studenten

16 mei

Inleiding, rondleiding en kennismaking met onderwijsprojecten. RuG Geschiedenis MA Educatie, 8 studenten

29, 30 en 31 mei en 2 juni

Rondleiding en inleiding. Algemene introductie voor eerstejaars. RuG Geschiedenis, 139 studenten

7 september

Inleiding en introductie onderzoekopdrachten. RuG Geschiedenis, Bachelors college Bronnen en Methoden Cultuurgeschiedenis, 40 studenten
Daarna: op 17 en 19 oktober voortgangsrapportages

12 september (start)

Module Bronnen en Methoden - Archiefonderzoek met opdracht rond boerderijonderzoek. RuG Kunstgeschiedenis, Master Landschapsgeschiedenis, 7 bijeenkomsten, 15 studenten

12 september (start):

Module Bronnen en Methoden - Lezen van oude handschriften. RuG Kunstgeschiedenis, Master Landschapsgeschiedenis, 7 bijeenkomsten, 14 studenten

12 september

Inleiding en introductie onderzoekopdrachten. RuG Geschiedenis, Bachelors college Bronnen en Methoden Politieke Geschiedenis, 22 studenten
Daarna: op 14 september - praktische instructie in de studiezaal en start onderzoekopdracht

19 september

Inleiding met toelichting opdracht. RuG Geschiedenis, Masters, college Archief- en Internetbronnen, 14 studenten

Daarna: op 25 september praktische instructies in de studiezaal, op 12 oktober voortgangsrapportages en op 12 december en 19 december presentaties van onderzoeksresultaten

21 september

Introductie onderzoekopdrachten. RuG Geschiedenis, Bachelors college Bronnen en Methoden Economische en Sociale geschiedenis, 20 studenten

2 oktober

Introductie en opdrachten. RuG Geschiedenis, Bachelors college Bronnen en Methoden Vroegmoderne tijd, 18 studenten

18 oktober

Kennismaking oud schrift. RuG Geschiedenis, Bachelors college Bronnen en Methoden Vroegmoderne tijd, 18 studenten

5 december

Archiefintroductie en presentatie stukken. RuG, Geschiedenis en Mediaevistiek, Masters, college Schrift, Handschrift en Druk, 16 studenten

14 december

Introductie en rondleiding. RuG, Religiewetenschappen, Masters module erfgoed, 10 studenten

Activiteiten Maak Geschiedenis

Kerstvloed 1717

1. Lezingenavond op 1 maart, 225 personen
2. Avond voor vrijwilligers op 30 mei, 19 personen
3. Ontvangst voor groep Hogelandcollege op 11 juli, 27 leerlingen
4. Presentatie voor dorpen rond Tocht om de Noord op 15 februari en 31 mei
5. Ontvangst Jeugdtheaterschool Bij Vrijdag op 31 oktober, 12 deelnemers
6. Lezing voor historische vereniging Ten Boer op 14 november

Zet Groningen op de kaart (georefereren)

1. Mapathon *Maak samen geschiedenis met Groninger kaarten* op 27 juni, 40 personen
2. Mapathon *Samen met anderen Groningen op de kaart zetten* op 11 november, 15 personen

Bijlage 8

Beknopte balans per 31 december 2017

	31-12-2017	31-12-2016
ACTIVA		
Materiële vaste activa	1.013.895	849.799
Vorderingen	128.975	242.203
Liquide middelen	927.989	947.178
Overlopende activa	29.348	0
TOTAAL ACTIVA	2.100.207	2.039.180
PASSIVA		
Eigen vermogen	701.983	646.360
Voorzieningen	467.713	91.204
Vaste schulden	180.000	251.250
Netto vlottende schulden	570.867	334.448
Overlopende passiva	179.644	715.918
TOTAAL PASSIVA	2.100.207	2.039.180

Beknopte staat van baten en lasten over 2017

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN			
Algemene baten	5.312.827	5.450.212	5.214.068
Diverse baten	78.923	83.433	94.368
Overige baten	24.631	14.800	14.800
TOTAAL BATEN	<u>5.416.381</u>	<u>5.548.445</u>	<u>5.323.236</u>
KOSTEN			
Personele kosten	2.441.217	2.466.918	2.439.287
Directe materiële kosten	39.128	38.950	35.847
Projectkosten	49.455	42.000	42.000
Huisvestingskosten	1.994.485	2.325.340	2.172.931
Organisatie en overheadkosten	674.758	506.144	325.275
Afschrijvingskosten	151.339	176.763	149.027
Dotaties aan projecten	5.000	5.000	5.000
Rentekosten	5.376	5.099	33.735
Overige kosten	0	0	0
TOTAAL KOSTEN	<u>5.360.758</u>	<u>5.566.214</u>	<u>5.203.102</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening			
voor bestemming	<u>55.623</u>	<u>-17.769</u>	<u>120.134</u>
Toevoeging aan reserves	0	0	-120.134
Onttrekking aan reserves	290.888	0	0
Resultaat na bestemming	<u>346.511</u>	<u>-17.769</u>	<u>0</u>

COLOFON

Bijdragen

Malou Aalberts, Albert Beuse, Gert Plas, Jaap Jan Hoogstins, Eddy de Jonge, Mirjam de Jonge, Jona van Keulen, Marij Kloosterhof, Dik Koning, Henk van der Meer, Ad Punte, Karel Renders, Harma Rozema, Loulou Vintges, Sebastiaan Vos

Redactie

Eddy de Jonge, Harma Rozema-Woldhuis

RHC Groninger Archieven
Cascadeplein 4
9726 AD Groningen
Postbus 30040
9700 RM Groningen